

Adam FAŁOWSKI, Anna BUDZIAK

Uniwersytet Jagielloński

Słownictwo ukraińskie ze zbiorów Iwana Wahylewycza (1)

W 2014 roku ukazała się jako ósmy tom serii *Studia Ruthenica Cracoviensia* książka krakowskiej ukrainistki Anny Budziak, w której dokonano syntezy i opracowania leksykograficznego dorobku Iwana Wahylewycza (1811-1866), postaci bardzo zasłużonej dla ukraińskiej nauki i kultury. Książka nosi tytuł *Rękopiśmienna spuścizna słownikarska Iwana Wahylewycza*. Jak pisze autorka w *Słowie wstępnym*: „W niniejszym opracowaniu podjęto próbę ukazania całości dorobku słownikarskiego I. Wahylewycza i przedstawiono jego rękopiśmienne słowniki zawierające materiał ukraiński”¹. Dalej autorka stwierdza: „Zasadniczą część niniejszej publikacji stanowi słownik zawierający uporządkowany materiał zebrany w trzech najważniejszych rękopiśmiennych rejestrach autorstwa I. Wahylewycza. Zostały tu wykorzystane dwa rękopisy przechowywane w archiwach Biblioteki Naukowej im. W. Stefanyka we Lwowie i Biblioteki Rosyjskiej Akademii Nauk w Petersburgu – warianty słownika ukraińsko-niemiecko-łacińskiego zwanego *Idyotykonem* oraz rękopis słownika ukraińsko-polsko-niemiecko-łacińskiego (*Słownik języka południowo-ruskiego*), który również trafił do ostatniej z wymienionych bibliotek”².

Nie wiadomo dokładnie, ile jednostek leksykalnych liczy słownik zajmujący strony 113-410 przywoływanej książki. Bardzo przybliżone obrachunki pozwalają przypuszczać, że chodzi o jakieś 15 tys. jednostek. Jest to słownictwo niezwykle interesujące, w wielu wypadkach rzadkie, dialektalne, niekiedy archaiczne, wydobyte z zabytków staroruskich (gramoty, latopisy). Wymaga ono z pewnością głębszej refleksji językoznawczej.

Dokonawszy konfrontacji całości zaprezentowanego materiału leksykograficznego zgromadzonego przez I. Wahylewycza ze *Słownikiem etymologicznym*

¹ A. Budziak, *Rękopiśmienna spuścizna słownikarska Iwana Wahylewycza* [w:] „Studia Ruthenica Cracoviensia”, Nr 8, Kraków 2014, s. 5.

² *Ibidem*, s. 6-7.

*języka ukraińskiego*³ udało się wyodrębnić kilkaset (około 700) wyrazów, które ESUM albo pomija zupełnie, albo jeśli je nawet uwzględnia, to z jakiegoś powodu (etymologia, semantyka, geografia) wymagają one szerszego komentarza leksykologicznego. Trudno przejść obojętnie wobec takiego bogactwa leksyki języka ukraińskiego, stąd też wziął się pomysł, aby w serii publikacji postarać się to osobliwe i rzadkie słownictwo przybliżyć szerszej społeczności badaczy i miłośników języka ukraińskiego. Zamierzony cykl publikacyjny otwierają hasła na litery A i B (postaci hasłowe omawianych wyrazów zostały wiernie przytoczone za publikacją A. Budziak).

A

арчось ** – das Brett im Hugloche und Gesteige im Bienenstocke. IP⁴

Termin bartniczy zupełnie obcy leksykografii wschodniosłowiańskiej. Znany natomiast w języku polskim⁵, chociaż poświadczony skąpo, w zasadzie tylko przez *Słownik Warszawski: jarczos* p. *oczkas* <zap. z węg. *járcsó* ‘drabina’>; *oczkas, jarczos, jarkul* bart. ‘kawałek drzewa, który wsadzają do otworu barci, z końca jednego jak klin zaciosany, a dalej okrągły i sięgający wewnątrz aż do strony przeciwległej barci a. dzieli, mostek dla pszczoł w środku barci’ <?, zap. wyraz przyswojony>⁶.

Fakty węgierskie⁷ nie przemawiają, niestety, na korzyść interpretacji autorów SW. Owszem, w drugiej połowie XIX wieku leksykografia węgierska potwierdza istnienie wyrazu *járcsó* w ogólnym znaczeniu ‘przejście’, który mógł oznaczać np. ‘przejście podziemne w kopalni’ albo też ‘przejście między wagonami w pociągu’⁸. Trudno wszakże zakładać, że rzadko używany i ograniczony do literatury fachowej termin, ponadto utworzony sztucznie od czasownika *jár* ‘chodzić’, według modelu *lépcső* ‘schody’ od *lép* ‘kroczyć’, przeniknął do polskiej terminologii bartniczej. Jednakże jak dotąd brak jest lepszego pomysłu na objaśnienie pochodzenia tego wyrazu, ponadto semantyka mogłaby przemawiać na korzyść węgierskiej etymologii, bowiem *jarczos* to na dobrą sprawę rodzaj przejścia (konstrukcja umożliwiająca przejście) dla pszczoł.

³ *Етимологічний словник української мови*, za red. O. Мельничука та ін., t. 1–6, Київ 1982–2012, dalej ESUM.

⁴ Kwalifikator ** pochodzi od I. Wahylewycza i wskazuje na formę nieznanego pochodzenia. Skrót IP wprowadzony w książce A. Budziak oznacza, że hasło było odnotowane w wariantie peterburskim *Idyotykonu*.

⁵ Zwróciła nam na to uwagę dr Agata Kwaśnicka-Janowicz.

⁶ *Słownik języka polskiego*, pod red. J. Karłowicza, A. Kryńskiego, W. Niedźwiedzkiego, t. II, 135; t. III, 560, dalej SW.

⁷ Dziękujemy tu za pomoc prof. Andrásowi Zoltánowi z Budapesztu.

⁸ Por. G. Czuczor, J. Fogarasi, *A magyar nyelv szótára*, t. I–VI, Budapest 1862–1874, t. III, s. 215 – znaczenie ‘drabina’ nie znajduje potwierdzenia.

атапа (boj.)⁹ – Felsenberg. IP

Wyraz potwierdzony jeszcze tylko w słowniku Mychajły Onyszkewycza: *атапа* ‘висока гора’¹⁰. Być może ma związek z węg. *határ* ‘granica, brzeg’ i jest rezultatem następującego rozwoju znaczeniowego: ‘granica’ > ‘góra na granicy’ > ‘góra’. Por. pol. *grań* i *granica*¹¹, a także *beskid* ‘góry na granicy (polsko-słowackiej), wielkie lasy od granicy, granica’¹².

В**балець** – Eggezahn. IP

Homonimiczne wobec *балець* (węg.) (IL), (marmor.)¹³ (IP) patrz *перемѣтка* – rantuch, które słownik etymologiczny kwalifikuje jako rumunizm: „[*балець*] ‘покривало для голови, хустина (у весільному обряді); коровай’; – запозичення з румунської мови; рум. *balț* ‘фата’ походить від лат. *balteus* ‘пояс; кайма’, яке вважається запозиченням з етрусської мови”¹⁴.

W znaczeniu ‘ząb brony’ nieznanе. Може pochodzić od rum. *bolț* ‘trzcіeń, sworzeń, palec’¹⁵, por. też pol. *boleć* z niem. *Bolz* ‘trzcіeń, sworzeń, kołek żelazny’¹⁶. Trudno też wykluczyć, że mamy tu postać z udźwięcznioną samogłoską nagłosową, gdyż część brony może być określana jako *zęby*, ale też *palce*, a wzajemne zastępowanie się głosek bezdźwięcznych i dźwięcznych jest spotykane w ukraińskich gwarach południowo-zachodnich.

балити – zaudern. IP

Znaczeniowo nawiązuje do ukr. *бавити* ‘забавляти, розважати, затримувати, затримуватись, перебувати’¹⁷ oraz *барити* ‘затримувати; гаяти’¹⁸.

Słownik etymologiczny języków słowiańskich na podstawie głównie faktów rosyjskich, por. ros. dial. *балить* ‘шутить, проказничать; болтать, разговаривать’¹⁹ uznaje wyraz za prasłowiański o wariantywnej postaci **baliti/*ba(d)liti?*

⁹ Kwalifikator boj. pochodzi od I. Wahylewycza i oznacza słownictwo bojkowskie.

¹⁰ М. Онишкевич, *Словник бойківських говірок*, т. I, с. 162 (dalej Onyszkewycz).

¹¹ W. Boryś, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Kraków 2008, s. 117.

¹² J. Rieger, *Słownictwo i nazewnictwo lemkowski*, Warszawa 1995, s. 30.

¹³ Kwalifikator węg. odnosi się do gwar zakarpackich, marmor. zapewne do terenów Marmarozu – oba kwalifikatory wprowadził I. Wahylewycz. Skrót IL oznacza wariant *Idyotykonu* przechowywany we Lwowie.

¹⁴ ESUM, т. I, с. 127.

¹⁵ H. Mirska Lasota, J. Porawska, *Wielki słownik rumuńsko-polski*, Kraków 2009, s. 95.

¹⁶ A. Wańkowski, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, т. I, s. 66.

¹⁷ ESUM, т. I, с. 107.

¹⁸ *Ibidem*, с. 143.

¹⁹ *Этимологический словарь славянских языков. Праславянский лексический фонд*, 1974–, за ред. О. Трубочева, Москва., т. I, с. 147–48 (dalej ESSJ); a także М. Фасмер, *Этимологический словарь русского языка*, т. I, с. 115, dalej Vasmer; ESUM, т. I, с. 127.

Prawdopodobny rozwój znaczeniowy przebiegał następująco: ‘dużo mówić, paplać’ > ‘osiągać się, zwlekać’, na wzór ukr. *бати* ‘теревені’ > *барити* ‘затримувати’ (первісно ‘забалакувати’²⁰; por. także ps. **bariti* ‘говорити, балакати’ > ukr. *барити* ‘затримувати, гаяти’; „значення розвивалось так: балакати – забалакувати – затримувати розмовами – затримувати”²¹).

бальство – wróżbiarstwo; die Wahrsagerei. SJPR²²

Według ESSJ dopuszczalny jest prasłowiański rodowód formacji na *-stvo*: **ba(d)l̥stvo*, odtworzonej na podstawie wyłącznie scs. *БАЛЬСТВО* ‘remedium, sanatio’ i uznane za pochodne od podstawy **ba(d)l-*, por. **ba(d)lovati*, **ba(d)l̥ji*²³ (por. też: **balovati* ‘leczyć, pielęgnować’, **bal̥ji* pld.-wsch. ‘czarownik, znachor, incantator, lekarz, medicus’²⁴).

Forma ukr. *бальство* nie była dotychczas identyfikowana. W rekonstrukcji ps. **bal̥ji* wykorzystywano jedynie bojkowskie *бала*, *балума* ‘wróżbita, znachor’.

баровити – drücken; premere. IL, IP

Być może powiązane z notowanym przez Witolda Doroszewskiego pol. gwar. *barować się* ‘brać się, ciągać się za bary; siłować się’²⁵, przy czym pochodzenia formy nie należy wiązać z braniem się za bary, a raczej z rdzeniem *bor-*. Aleksander Brückner (pod hasłem *borykać się*) utrwalił polskie narzeczowe częstotliwe czasowniki *wzbarać*, *zbarać się* ‘wzdrygać’, łącząc ich etymologię ze wschodniosłowiańskim *бороту*²⁶.

басалига – b.o.²⁷ SJPR

Jak pisze A. Brückner, „*basalyk*, obelżywe *basalyga*, w 15. w. przejęte dla ‘bicza z ołowianą kulą’²⁸. Według SW, *basalyga* to wyraz dialekta, używany w dwóch znaczeniach: 1. ‘bat z łyka’. 2. ‘próżniak, rozlazły’²⁹. To drugie znaczenie (‘басяк; ветраны, легкадумны чалавек, балаболка і г. д.’) widoczne jest także

²⁰ ESUM, t. I, s. 142–143.

²¹ *Ibidem*, s. 143.

²² Skrót SJPR oznacza, że źródłem jest *Słownik języka południowo-ruskiego*.

²³ ESSJ, t. I, s. 151.

²⁴ *Słownik prasłowiański*, pod red. F. Sławskiego, Wrocław 1974-, t. I, s. 187–188 (dalej SP).

²⁵ *Słownik języka polskiego*, pod red. W. Doroszewskiego, <http://sjp.pwn.pl/doroszewski/barowac-sie;5411669.html> [24.04.2017]. Por. także: *Słownik języka polskiego*, pod red. J. Karłowicza A. Kryńskiego, W. Niedźwiedzkiego t. I–VIII, Warszawa 1900–1927, t. I, s. 100, dalej SW; *Słownik gwar polskich*, opr. i wyd. w IJP PAN w Krakowie, Kraków 1979-, t. I, z. 3, s. 404.

²⁶ A. Brückner, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Warszawa 1985, s. 36, dalej Brückner.

²⁷ Skrót b.o. oznacza, że I. Wahylewycz nie podał w słowniku objaśnienia odnotowanej formy.

²⁸ Brückner, s. 17.

²⁹ SW, t. I, s. 102.

w dialektach białoruskich i rosyjskich³⁰, a także ukraińskich, na przykład w twórczości Iwana Franki – *басалига* ‘dureń’³¹, w słowniku gwar zachodniopoleskich – *басалига* ‘людина, яка лінується щось робити’³².

Autorzy białoruskiego słownika etymologicznego dopuszczają tu zależność od brus. i ros. *басалай* ‘нягоднік, нахабнік’ o niepewnej etymologii³³, chociaż bardziej prawdopodobny wydaje się związek derywacyjny z dawnym turcyzmem, por. stukr. *басаликь* ‘нагайка з олов’яним наконечником’ (XVI-XVII w.)³⁴, stbrus. *басалькь* ‘пуга з волавам на канцы’ (XVII w.)³⁵, jeśli wziąć pod uwagę chociażby paralelizm w rozwoju semantycznym pol. *basalyga* i *basalyk*, por.: *basalyk* 1. ‘bicz z kulą ołowianą na końcu’. 2. *przen.* ‘(o człowieku) bizun, dryblas, gidja, drağal; człek niezgrabny, rozlazły, gnuśny, próżniak, do niczego, bałwan’. 3. ‘dzieciak tłusty, będzwał’³⁶.

Jednoznaczne rozstrzygnięcie, czy ukr. *басалига* jest tworem rodzimym, czy pożyczką z polskiego nie jest zapewne możliwe, tym bardziej, że I. Wahylewycz pozostawił wyraz bez żadnego komentarza znaczeniowego³⁷.

батерний * (IL), ***³⁸ (IP) – thätig; adsiduus. IL, IP

Wyraz potwierdzony jedynie przez słownik gwar bojkowskich M. Onyszkewycza: *батерний* ‘проворний’, ‘розторопний’, gdzie wskazuje się na jego węgierski rodowód, por. węg. *bátor* ‘хоробрый, безстрашний’³⁹.

батовати – leiden. IP

Por. u M. Onyszkewycza: *батовати* ‘лежати’, ‘відпочивати’⁴⁰. Znane w ogólnym języku ukraińskim jako potoczne (розмовне) *батувати* ‘різати великими шматками’⁴¹ semantycznie odbiega od homonimicznej formy podanej przez

³⁰ *Этымалагічны слоўнік беларускай мовы*, за рэд. В. У. Мартынаўа, Мінск 1978–, т. I, с. 323 (dalej ESBM).

³¹ *Словничок з творів Івана Франка*, <https://zbruc.eu/node/26093> [26.04.2017].

³² Г. Аркушин, *Словник західнополіських говірок*, т. I, с. 11.

³³ ESBM, т. I, с. 322; Vasmer, т. I, с. 130.

³⁴ *Словник української мови XVI – першої половини XVII ст.*, відп. ред. Д. Гринчишин, вип. II, Львів 1994, с. 25.

³⁵ А. Булыка, *Даўнія запазычанні беларускай мовы*, Мінск 1972, с. 38.

³⁶ SW, т. I, s. 102.

³⁷ Por. też *басалига* ‘герлига, довга палиця чабана’ (С. Турчин, *Словник села Тилич на Лемківщині*, Львів 2011, с. 31.). Inaczej znaczenie wyewoluowało na przykład w gwarach huculskich, por. *басалига* ‘довгий шмат ковбаси’ (М. Негрич, *Скарби гуцульського говору: Березови*, Львів 2008, с. 23).

³⁸ Stosowany przez I. Wahylewycza kwalifikator * oznacza formę dialektalną, natomiast *** – formy obcego pochodzenia, które nie mają ekwiwalentów w języku ukraińskim bądź mają w nim inne znaczenie.

³⁹ Onyszkewycz, т. I, с. 45.

⁴⁰ *Ibidem*, с. 46.

⁴¹ *Великий тлумачний словник сучасної української мови*, за ред. В. Бусела, Київ–Ірпінь 2001, с. 39.

I. Wahylewycza. Słownik etymologiczny łączy *батувати* (w gwarach znaczy też ‘bić’) z dial. *батати* ‘різати великими кусками, батувати, панахати’, со ma korzenie prasłowiańskie⁴², por. **batati* ‘uderzać, stukać’ (też **batiti* ‘ts.’)⁴³. U Borysa Hrinchenki poświadczane jest także znaczenie ‘związywać konie lejcam’⁴⁴.

Białoruskie dial. *батаваць* ‘гаварыць; без злосці дакараць за які-небудзь учынак; наракаць’, zdaniem autorów słownik etymologicznego, doznało następującego rozwoju znaczeniowego: ‘биць, караць’ > ‘дакараць’ > ‘гаварыць’⁴⁵.

Znaczeniowo da się tu wszakże zauważyć pokrewieństwo z ukraińskim dial. *банувати* ‘тужити, нидіти’, które jednak etymologicznie jest całkiem odmienne, bo zapożyczone z węgierskiego⁴⁶.

бело – Balken; tignum. IL, IP

Zapewne wariant fonetyczny formy *било* ‘крило саней; полудрабок, верхня бокова перекладаина воза’⁴⁷, podobnie jak *бело* – łodyga; ein Stengel; caulis. SJPR, por. ukr. dial. *било* ‘стебло’⁴⁸.

береновати (woł.)⁴⁹ – herumschländern; vagari. IL, IP

Potwierdzone w słowniku Jakowa Hołowackiego: *береновати, берендиту, берендѣти* 1. ‘вести праздную жизнь, лениться’. 2. ‘балагурить, плесть вздор’, por. także *беренда, берендѣй* 1. ‘негодяй’. 2. ‘балагур, шуточник, плут; непостоянный’⁵⁰. Formy te współcześnie znajdują odzwierciedlenie w onomastyce ukraińskiej w nazwiskach: *Беренда, Беринда, Берендей*. Por. także ros. *берендей* ‘тот, кто постоянно живет в лесу’, синонім *кочевник*⁵¹.

Trudno wykluczyć związek analizowanej formy z nazwą plemienia koczowniczego wspomnianego w łatorpisach. Por. *берендеи* ‘кочевое племя в Южн. Руси’, др.-русск. *береньдѣи, береньдичи*⁵². Pochodzenie samego etnonimu *Słownik*

⁴² ESUM, t. I, s. 150.

⁴³ SP, t. I, s. 194; podobnie ESSJ, t. I, s. 164–65.

⁴⁴ *Словарь української мови*, за ред. Б. Грінченка, т. III, s. 225 (dalej: Hrinchenko).

⁴⁵ ESBM, t. I, s. 327.

⁴⁶ ESUM, t. I, s. 135.

⁴⁷ Zob. ESUM, t. I, s. 183.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ Takim kwalifikatorem autor oznaczał leksykę wołyńską.

⁵⁰ Й. Дзендзелівський, З. Ганудель, *Словник української мови Я. Ф. Головацького* [В:] „Науковий збірник Музею української культури в Свиднику”, т. 10, Пряшів 1982, s. 364.

⁵¹ *Современный толковый словарь русского языка*, под ред. Т. Ефремовой, <http://dic.academic.ru/dic.nsf/efremova/141419> [26.04.2017].

⁵² Vasmer, t. I, s. 155. Związku rumuńskich form: *Berinde, Berende, Berindej, Berendej, Berindel, Berendel, Berendesa, Berendesca, Berendesci*, które rzekomo miały świadczyć o mołdawskim pochodzeniu Pamwy Beryndy ze wspomnianymi w łatorpisie Berendejami nie wyklucza też Wasyl Nimczuk (В. Німчук, *Памво Беринда і його „Лексіконь славеноросскій и имень тлъкованіє”* <http://litopys.org.ua/berlex/be01.htm> [26.04.2017]).

etymologiczny języka rosyjskiego wyjaśnia w następujący sposób: „сходно с тюрк. *ber-in-di ‘тот, кто предан’; тюрк. (казах.) *beren* ‘лучшая сталь’, перен. ‘мудрый, славный’ + *dej* (аффикс уподобления) = ‘как сталь’= ‘мудрец’”⁵³.

Notowane przez J. Hołowackiego formy *берендиту*, *берендѣти* zdają się bliskie rosyjskim: *берендить* ‘мешать’ (кстр. ниж.), ‘препятствовать; спорить, перечить’ (niżegorodskie)⁵⁴; *берендеить* ‘заниматься пустяками’, ‘болтать, шутить’ (twerskie); *берендерить* ‘бить’ (włodzimierskie); *берендить* 1. ‘препятствовать, противоречить’ (kostromskie, niżegorodskie, pskowskie). 2. ‘врать, лгать’ (kostromskie)⁵⁵. Aleksandr Anikin łączy te formy z *брендить* ‘трусить’, ‘лгать’, zaznaczając, że nie potrafi wyjaśnić początkowego *бер-*, tak samo, jak w przypadku *берендить* ‘брредить’, a pojawiające się w temacie -n- uznaje za wtórne⁵⁶. Warto tu zauważyć, że przywoływane przez tego autora ukraińskie dialektalne *брєдати* ‘бродити, вештатися’ wywodzone od *брєсти*⁵⁷, tak samo białoruskie *брындаць*, które w etymologicznym słowniku języka białoruskiego uznano za niejasne⁵⁸ pochodzą jednak najpewniej od niemieckiego *Bruhe* ‘rosół, zupa, sos’. Por. czesk. *brynda*, *bryndat*⁵⁹.

берещати (woł.) patrz *мерещати* IP

Niejasne. Brak komentarza znaczeniowego utrudnia identyfikację wyrazu. Być może, należy tu zachodniopoleskie *берищати* ‘подавати голос (про козла)’⁶⁰, co można uznać za efekt kontaminacji *бекати* ‘кричати, як коза, або вівця’, *бечати* ‘мекати (про козу)’ i *верещати*. Por. także łemkowskie *брєщати* ‘schallen; klirren’⁶¹.

W słowniku rosyjsko-rusińskim formie rusińskiej *мерещати* odpowiada rosyjski ekwiwalent блестять с оттенком⁶², a *мерещати ся* – бредиться⁶³.

берло +⁶⁴ – (berna); Dienstgetreide IP

W *Słowniku wileńskim* widnieje jako jedno ze znaczeń pod hasłem *berło* ‘zboże po wymłóceniu w plewach jeszcze zostające’⁶⁵. Ponadto *berłowy chleb* ‘chleb ze

⁵³ А. Аникин, *Русский этимологический словарь*, вып. 3, Москва 2009, с. 122.

⁵⁴ В. Даль, *Толковый словарь живаго великорусского языка*, т. I, Москва 1981, с. 83.

⁵⁵ *Словарь русских народных говоров*, вып. II, Москва 1966, с. 255 (dalej SRNG).

⁵⁶ А. Аникин, *Op. cit.*, с. 123

ftp://istorichka.ru/Slavjanovedenie/Anikin_Russkij_etimologicheskij_slovar%60/Vyp.3.2009.pdf [26.04.2017].

⁵⁷ ESUM, т. I, с. 252.

⁵⁸ ESBM, т. I, с. 390.

⁵⁹ J. Rejzek, *Český etymologický slovník*, Leda 2001, s. 101.

⁶⁰ Г. Аркушин, *Op. cit.*, т. I, с. 14.

⁶¹ І. Верхратський, *Про говор галицьких Лемків*, „Збірник Філологічної секції НТШ V”, Львів 1902, с. 397.

⁶² І. Керча, *Словник русько-русинський*, т. I-II, Ужгород 2012, т. II, с. 67.

⁶³ *Ibidem*, т. I, с. 73.

⁶⁴ Kwalifikator +, pochodzi od I. Wahylewycza i oznacza słownictwo przestarzałe.

⁶⁵ *Słownik języka polskiego*, pod red. A. Zdanowicza i in, т. I, s. 61.

zboża z plewami nieoddzielonemi wyrobiony⁶⁶. Znaczenie to nie odpowiada całkowicie niemieckiemu *Dienstgetreide* ‘rodzaj daniny (podatku) w naturze w postaci zboża’, ale niemiecki odpowiednik nie jest pewny, co I. Wahylewycz zasygnalizował znakiem zapytania.

Najprawdopodobniej wyraz ma źródło w języku litewskim, co widać po lekturze hasła *beŕti, beriù, bêriaũ* ‘sypać, prosić; wiać, wywiewać ziarno’ w *Słowniku etymologicznym języka litewskiego*⁶⁷. Szczególnie należy się tu powołać na lit. *berlùs* ‘sypki – o ziarnie przedwcześnie się sypiącym’, *bẽralas* ‘ziarno zbożowe z plewami, którego nie wiano; mąka lub ziarno, którym zaprawia się żarcie dla świń; porcja ziarna wysypanego do suszenia’, *bẽraliẽnẽ* ‘chleb z mąki razowej, tj. raz mielonej, nie odsiewanej, zawierającej otręby’, łot. *beri* m.pl. albo *beres* f.pl. ‘danina zbożowa’.

билити – bydlić; seyn wohnen, leben; esse. SJPR

Archaiczna pozostałość ps. czasownika **bydliti* ‘mieszkać, zamieszkiwać’ w SP uznanego za dial. zach., nieznanego jak dotąd językom wschodniosłowiańskim⁶⁸.

биніо – Quarre (IP); plorator. IL, IP; **бинь** – b.o. SJPR; **бинѣти** – b.o. SJPR

Zgodnie z danymi słownika В. Hrinchenki: *биньо* ‘плакса’, *биня* ‘детское название быка, коровы’, co jest ściśle powiązane z zawołaniem na krowy: *бинь-бинь*⁶⁹.

блaвaнc – b.o. SJPR; **блaвити** * – marnotrawić. SJPR; müssig sein; otiari. IL. IP

Czasownik w identycznej postaci przytacza M. Onyszkewycz: *блaвити* 1. ‘морити голодом’. 2. ‘гаятися’, ‘зволікати’ [Ваг. 51]⁷⁰.

ESUM daje następującą interpretację pod hasłem *блaвучити*: „[блaвучити] ‘сидіти без діла, лінуватися’; – очевидно, пов’язане з нім. *blau* у виразі *blauen Montag machen* ‘не виходити в понеділок на роботу’ (букв. ‘робити синій понеділок’); німецький вираз пов’язується з тим, що раніше при фарбуванні вовни в синій колір її на неділю клали в розчин, а весь понеділок вона повинна була висіти на повітрі, що давало змогу робітникам гуляти без діла; пор. рум. *a face blau* ‘не виходити на роботу після свята’ (з нім.)”⁷¹.

бобіт – jакліwy; lallend; balbus. SJPR; **бобітливо** – b.o. SJPR; **боботѣти** – zająkać; lallen; balbutire;. SJPR; **бобѣтливий** – b.o. SJPR

⁶⁶ *Ibidem*. Podobnie: Karłowicz J., *Słownik gwar polskich*, t. I, s. 65; SW, t. I, s. 116.

⁶⁷ W. Smoczyński, *Słownik etymologiczny języka litewskiego*, Wilno 2007, s. 55–56.

⁶⁸ SP, t. I, s. 472.

⁶⁹ Hrinchenko, t. I, c. 56.

⁷⁰ Onyszkewycz, t. I, c. 57.

⁷¹ ESUM, t. I, c. 203.

Kontynuanty prasłowiańskich form, dotąd nieznane szerzej na gruncie wschodniosłowiańskim, por.: „**bobotati*, *bobot'ο* : **babotati*, *babot'ο* ‘huczeć, grzmieć, dudnić; paplać’ [...]; ros. dial. *боботать*, *бобочу*, *бобочешь* ‘niezrozumiale mówić’, ‘o dźwiękach wydawanych przez zająca’ (SRNG)⁷²; „**bobotь* : **babotь* dial. zach. i pld. ‘huk, grzmot; paplanie, trajkotanie’⁷³.

боклага – beczułka; ein Faszlein; bacca. SJPR

Por. ESUM: „[*баклаг*] ‘фляга’, *баклага*, *баклажка* ‘тс.’, *баклажок* ‘мала баклага, [рід писанки]’, [*бакло*] ‘баклага’, [*бокла*] ‘поске барильце’, *боклаг*, *боклага*, [*боклага Ж*, *боклай Ж*, *бокло*] ‘тс.’⁷⁴.

болдурь – Felsblock, Haufenwolken; saxum, cumulus. IL, IP; **болдь** * – Klippe; scorpus. IL, IP zob. *довбурь*, *довбырь*, *зивзирь*; **боўд** – eine Klippe. SJPR

Formy dobrze umocowane i rozbudowane semantycznie w gwarach bojkowskich, por.: *бовд*, *боўд* ‘скеля’, ‘камень’⁷⁵; *бовдур*, *боўдур* 1. ‘велика хвиля’. 2. ‘(у глибокій криниці) джерело’. 3. ‘клуб диму’. 4. ‘дим’, ‘кіпоть’. 5. ‘густі хмари’. 6. ‘дурень’. 7. ‘груба’. 8. ‘кут даху’. 9. ‘димохід над вогнищем’. 10. *зневажл.* ‘пень’⁷⁶.

Etymologicznie niezupełnie jasne, co sygnalizuje ESUM: „[*бовдур*] ‘димар; густий клуб диму, густа хмара; бовван, неотеса, йолоп’, *бовдуритися* ‘здійматися високими стовпами’; – неясне⁷⁷; „[*болдига*] ‘кам’яна брила’; – п. [*bold*] ‘гола бовваняста скеля’, [*bolda*] ‘тс.’, [*baldy*] ‘голі скелі’, ч. (мор.) [*balda*] ‘брила’; – походження неясне; можливо, східне⁷⁸.

Na wschodnie pochodzenie polskiego dial. *bowdur* 1. ‘bałwan’. 2. ‘łaga’. 3. ‘bryła’ wskazuje też SW⁷⁹. Natomiast co do pochodzenia innych form dialektalnych: *bold*, *bolda* ‘skała naga, odosobniona, bałwaniastego kształtu’, *balda* 1. ‘zatyczka komina’. 2. w lm. *baldy* albo *boldy* ‘nazwa nagich skał w Czorsztyńskim’, *baldyga* 1. ‘niezgrabny, duży kij albo łodyga’. 2. ‘niezgrabiasz, drałgal’ wymieniony słownik nie wypowiada się, stawiając znak zapytania⁸⁰.

Orientalny (czuwaski) rodowód dla ros. *болдырь* ‘pletеная из хвороста и обмазанная глиной дымовая труба, выведенная из сеней’, *булдырь* ‘дом, стоящий на отшибе; дымоход’ postuluje M. Vasmer⁸¹. Inaczej widzi to ESBM,

⁷² SP, t. I, s. 288.

⁷³ *Ibidem*, s. 289; także ESSJ; т. II, с. 143.

⁷⁴ ESUM, т. I, с. 120.

⁷⁵ Onyszkewycz, т. I, с. 61.

⁷⁶ *Ibidem*.

⁷⁷ ESUM, т. I, с. 218.

⁷⁸ *Ibidem*, с. 225.

⁷⁹ SW, т. I, s. 189.

⁸⁰ *Ibidem*, s. 89–90.

⁸¹ Vasmer, т. I, с. 187; 238.

który brus. *баўдыр* ‘гэтак лаюць тоўстых, непаваротлівых людзей; лаянкавае слова’ wyprowadza od słowiańskiej podstawy *bьld*⁸², czego nie potwierdza ani ESSJ, ani SP.

бондюкь – Dickwanst. IP

Zapewne spokrewnione z ukr. formami dialektalnymi, odnotowanymi w ESUM: „[*бондюх*] ‘пузо’, [*бондюг*] ‘шлунок’ ВеУГ, [*бондюх*] ‘низька пузата людина’ Па; – р. [*пендюх*] ‘пузо’, п. [*bandzioch*], ч. [*beňd’úr, baňd’och*] ‘тс.’”⁸³, etymologicznie niezbyt jasne, widziane jako rezultat kontaminacji form *бембух* (*бамбух*) ‘шлунок; коров’ячий шлунок’ i *кендюх* ‘перший відділ шлунка жуйних тварин; начинений м’ясом шлунок тварин, сальцесон; вайлувата людина; [шлунок]’⁸⁴. Istnieją też próby wywodzenia *бондюх*, *бондюг* od węgierskiego *bendő* ‘brzuch’, *böndő* ‘szyszka, torba’⁸⁵.

Pol. dial. *bandzioch* 1. ‘brzuch, zwłaszcza duży (często pogard. lub żart.’ 2. ‘o człowieku z dużym brzuchem’ (Małopolska południowa)⁸⁶ należy prawdopodobnie wywodzić z gwar czeskich i słowackich, por. np. śl. dial. *band’och* zried. expr. ‘brucho’, a także *bandas* expr. ‘tučný člověk’, *bandol’* zried. ‘žalúdok kravy, bampel’, *band’ur* expr. ‘vel’ke brucho’⁸⁷.

боричи – ryczyć; brüllen; boare. SJPR

Forma bezokolicznika zakończona na *-чи* przypomina dialektalne postaci cząsowników o dawnych tematach kończących się na spółgłoskę tylnojęzykową. Por. łemkowskie *борычати* ‘ревіти (про биків)’⁸⁸ i *boričec* ‘ryčat’⁸⁹. Zapewne powiązane z pol. dial. *boruczeć* ‘mruczeć, ryczeć’ o onomatopiecznym rodowodzie⁹⁰; por. też *boruczeć* ‘wydawać niski, przeciągły głos’: a) ‘o zwierzęciu: ryczeć’; b) ‘o człowieku: mruczeć, głośno płakać lub naśladować ryk zwierzęcia’ (Małopolska południowa)⁹¹, a także śl. dial. (gwary wschodniosłowiackie) *boričat’* 1. ‘ručat’’. 2. expr. ‘vel’mi plakat’, vřešt’at’’. 3. expr. ‘nadávat’, vrieskat’⁹².

брацкати – b.o. SJPR; wühlen; volvere. IL, IP

Niejasne. Może ma związek z pol. *obracać*?

⁸² ESBM, t. I, s. 330.

⁸³ ESUM, t. I, s. 166–67.

⁸⁴ *Ibidem*, t. II, s. 423.

⁸⁵ Vasmer, t. III, s. 232.

⁸⁶ *Mały słownik gwar polskich*, pod red. J. Wronicza, Kraków 2010.

⁸⁷ *Slovník slovenských nářečí*, pod red. I. Ripki, Bratislava 1994, t. I, s. 93 (dalej: SSN).

⁸⁸ С. Турчин, *Словник селаТилич на Лемківщині*, Львів 2011, s. 31.

⁸⁹ F. Buffa, *Nářečie Dlhej Luky v Bardejovskom Okrese*, Bratislava 1953, s. 134.

⁹⁰ SW, t. I, s. 192.

⁹¹ *Mały słownik gwar polskich*, pod red. J. Wronicza, Kraków 2009, s. 24.

⁹² SSN, t. I, s. 145.

брєніє + – Koth; lutum. IL, IP

Prasłowianizm, por.: **brьna*: **brьnyje* ‘rozmiękła ziemia, błoto, glina, lutum’⁹³.

брєскый (huc.) – (obrzękły); b.o. IP; **брисклый** (huc.) – (obrzękły); b.o. IL

Podobną formę przymiotnikową znajdujemy w słowniku Jana Janowa: *bresklyj* ‘namoknięty, nabrzmiały’, ‘spuchnięty’⁹⁴.

ESUM zamieszcza przymiotnik pod hasłem *брєзкнути* ‘пухнути, опухати, набрякати’, dial. *бразкнути* ‘брєзкнути’, *брєзклий* ‘опухлий, одутлий; сирий (про дерево)’, dial. *брєзкий* ‘одутлий’, *брєзький* ‘тс.’⁹⁵. Etymologicznie łączone z *брязкнути* ‘розбухати’, co kontynuuje ps. **bręknōti* ‘obrzmiwać, nabrzmiwać, рєзчнєіć’⁹⁶.

брєтвѣнок – b.o. SJPR; **брєтвѣнокъ** – trollius europ. IP

ESUM: „[*бритванник*] (бот.) ‘вовча лапа, Trollius europaeus L.’ Ж, ВєЗН, [*брєтванник* ВєЗН, *брєтвїнок* Мак, *брєцьвїнок* Мак, *брєтвїнок* Мак] ‘тс.’; – переконливої етимології немає”⁹⁷.

брєтѣнь – (knieć); Dotterblume; *caltha palustris* Lin. IL, IP

Zapewne nawiązuje do poprzedniego terminu (< *брєтвїнь ?).

брєтяница + (IP) – Niederlage; horreum. IL, IP

Por.: *брєтяница* ‘Амбар, кладовая’ (Ипат. лет., 333)⁹⁸. Etymologia ciemna.

Z dużą ostrożnością można tutaj sugerować rdzeń germański. Może mieć związek z niem. *Brot* ‘chleb’ i oznaczać miejsce, w którym przechowuje się zboże. Byłaby to formacja analogiczna do synonimicznych *житниця*, *хлібниця*, czy też leksemu *пивниця*. Innym tropem, również germańskim, jest pochodzenie analizowanej formy od niem. *Brett* ‘deska’. Sufiks *-ica* jest morfemem wieloznacznym – między innymi tworzy derywaty oznaczające materiał, z którego zrobiono/zbudowano przedmiot/budynek, na przykład: *кам’яниця*, *скляниця*, *мідниця*. *Брєтяница* mogłaby więc nazywać drewniany budynek.

бринити – ryczyć; *brüllen*; *mugiri*. SJPR

Por. u M. Onyszkewycza: *бринити*, *брєнити*, *брунити* ‘тихо мукати’⁹⁹ oraz В. Нринченки: *бринити* I. ‘звучать, звенеть, дребезжать, издавать звук, –

⁹³ SP, t. I, s. 396.

⁹⁴ J. Janów, *Słownik huculski*, opracował i przygotował do druku J. Rieger, Kraków 2001, s. 18.

⁹⁵ ESUM, t. I, c. 251.

⁹⁶ SP, t. I, s. 372. Por. także ESSJ, t. III, c. 23.

⁹⁷ ESUM, t. I, c. 259.

⁹⁸ *Словарь русского языка XI–XVII вв.*, под ред. С. Бархударова, вып. I, Москва 1975, с. 333 (dalej SRJ).

⁹⁹ Onyszkewycz, t. I, c. 72.

преимущественно о струне и о подобных струнному звуках'. 2. 'жужжать'. 3. 'журчать, струясь'¹⁰⁰.

ESUM zamieszcza powyższy czasownik pod hasłem [*брень*] (wигук, що передає звучання струни), *бринь* 'тс.', por. [*брєніти*] 'звучати, дзижчати, дзвеніти', *бриніти* 'тс.'¹⁰¹, co kontynuuje ps. **br̥nēti*, *br̥n'ǫ* 'wydawać dźwięk, dźwięczeć', zwłaszcza 'brzęczeć, o owadach' o podstawach onomatopeicznych¹⁰².

броки (woł.) – Pfütze auf dem Wege. IP

Niejasne. Być może ma związek z *брохати* (zob. niżej), por. *брохати(ся)* 1. 'шлепаться, ударять об воду'. 2. 'плескаться в воде; идти по воде или по жидкой грязи'¹⁰³.

брохати – b.o. SJPR; **брохнути** – rzucić; werfen; jacerе. SJPR

Зарєвне ходзі о *брохнути* 1. 'упасть, шлепнуться'. 2. 'швырнуть, бросить, ударив обо что'¹⁰⁴.

Według ESUM: „*брохати* 'поволі йти по воді, болоту, снігу; ляпати, бити по воді; плескатися, хлюпатися', *брохнути* 'упасти, гепнутися; шпурнути, кинути, вдаривши об що-небудь', [*брохкати*] 'брохати' Ме, [*брохатися*], *брохнути*, [*брохатися*] 'валятися в багні, повзати в багні' Бі [...]; – неясне"¹⁰⁵. Wiązane z ros. dial. *брокать* 'бросать'¹⁰⁶.

Por. także białoruskie dial. *брохнуцца* 'кінуцца, паваліцца', z powołaniem się na stanowisko Jarosława Rudnyckiego, który uznał formę za dźwiękonaśladowczą¹⁰⁷.

[брызга] + – zewłoka; die Siegesbeute; spolia. SJPR

Por.: *брызга (брызга)* 'Разновидность оброка; вид арендной платы' (Гр. Новг. и Псков. 1668~1415)¹⁰⁸; *празга (празда, празога)* 'Плата за наем, арендная плата; разновидность оброка, соединявшаяся с особой формой владения угодьем' (Жит. Ио. Милост.)¹⁰⁹; dial. *брызга, празга* 'аренда, арендная плата', *брызга* 'то же', *брызжить, празговать* 'арендовать'¹¹⁰.

Słowo całkiem ciemne¹¹¹. Trudno powiedzieć, czy ma jakiś związek z ros. *брызги* mn. 'болтовня, дразги, сплетни', *брызгать* 'докучать (просьбами)', *забрызгать*

¹⁰⁰ Hrinchenko, t. I, s. 99.

¹⁰¹ ESUM, t. I, s. 252.

¹⁰² SP, t. I, s. 407–408. Por. także ESSJ, t. III, s. 68–69.

¹⁰³ Hrinchenko, t. I, s. 102.

¹⁰⁴ Hrinchenko, t. I, s. 103.

¹⁰⁵ ESUM, t. I, s. 274.

¹⁰⁶ Zob. Vasmer, t. I, s. 216–217.

¹⁰⁷ Za: ESUM, t. I, s. 381.

¹⁰⁸ SRJ, вып. I, s. 313.

¹⁰⁹ *Ibidem*, вып. XVIII, s. 126.

¹¹⁰ Vasmer, t. I, s. 206; t. III, s. 352–53.

¹¹¹ Zob. Vasmer, t. I, s. 206; t. III, s. 352–53.

‘забрєнчатъ’ z paralelami litewskimi¹¹² oraz brus. *бразгаць* ‘стукаць, брынчаць’, też *бразкаць*, co z kolei uznano za dźwiękonaśladowcze (od wykrzyknika *брызь!*)¹¹³ z uwagi na istotne rozbieżności znaczeniowe.

бычитися – sich einschmeicheln; assentari. IL, IP

W znaczeniu podanym przez I. Wahylewycza nie odnotowano, por.: *бычитися* 1. ‘дичиться от стыда, бояться’. 2. ‘надуваться, хмуриться’¹¹⁴; *бичитися* ‘о корове: иметь случку’¹¹⁵, por. też pol. *byczyć się* ‘stawać się rozwiązłym, rozpustnym, bestwić się’¹¹⁶, pot. *byczyć się* ‘próżnować’, a także dial. ‘dokazywać, hulać’¹¹⁷.

Zależność derywacyjna od rzeczownika *бук* ‘samiec krowy’ nie ulega kwestii.

BIBLIOGRAFIA

- Bańkowski A., *Słownik etymologiczny języka polskiego*, t. I–II, Warszawa 2000.
 Boryś W., *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Kraków 2008.
 Brückner A., *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Warszawa 1985.
 Budziak A., *Rękopiśmienna spuścizna słownikarska Iwana Wahylewycza*, („Studia Ruthenica Cracoviensia” 8), Kraków 2014.
 Buffa F., *Nárečie Dlhej Luky v Bardejovskom Okrese*, Bratislava 1953.
 Czuczor G., Fogarasi J., *A magyar nyelv szótára*, t. I–VI, Budapest 1862–1874.
 Janów J., *Słownik huculski*, opracował i przygotował do druku J. Rieger, Kraków 2001.
 Karłowicz J., *Słownik gwar polskich*, t. I–VI, Kraków 1900–1911.
Mały słownik gwar polskich, pod red. J. Wronicza, Kraków 2009.
 Mirska Lasota H., Porawska J., *Wielki słownik rumuńsko-polski*, Kraków 2009.
 Rejzek J., *Český etymologický slovník*, Leda 2001.
 Rieger J., *Słownictwo i nazewnictwo lemkowski*, Warszawa 1995.
Słownik języka polskiego, pod red. W. Doroszewskiego, <http://sjp.pwn.pl/doroszewski/barowac-sie;5411669.html> [24.04.2017].
Słownik języka polskiego, pod red. A. Zdanowicza i in., t. I–II, Wilno 1861. (*Słownik wileński*).
 SP – *Słownik prastłowiański*, pod red. F. Sławskiego, t. I–VIII, Wrocław 1974–.
 SSN – *Slovník slovenských nárečí*, pod red. I. Ripki, t. I, Bratislava 1994.
 SW – *Słownik języka polskiego*, pod red. J. Karłowicza, A. Kryńskiego, W. Niedźwiedzkiego, t. I–VIII, Warszawa 1900–1927.
 Smoczyński W., *Słownik etymologiczny języka litewskiego*, Wilno 2007.

¹¹² Vasmer, t. I, s. 225.

¹¹³ ESBM, t. I, s. 376.

¹¹⁴ Й. Дзендзелівський, З. Ганудель, *Op. cit.*, s. 378.

¹¹⁵ Hrinchenko, t. I, s. 59.

¹¹⁶ SW, t. I, s. 242.

¹¹⁷ *Ibidem*, s. 243.

- Аникин А., *Русский этимологический словарь*, вып. 3, Москва 2009 ftp://istorichka.ru/Slavjanovedenie/Anikin_Russkij_etimologicheskij_slovar%60/Vyp.3.2009.pdf [26.04.2017].
- Аркушин Г., *Словник західнополіських говірок*, т. I–II, Луцьк 2000.
- Булыка А., *Даўнія запазычанні беларускай мовы*, Мінск 1972.
- Великий тлумачний словник сучасної української мови*, за ред. В. Бусела, Київ–Ірпінь 2001.
- Верхратський І., *Про говор галицких Лемків* [в:] „Збірник Філологічної секції” НТШ V”, Львів 1902.
- Нгінциженко – *Словарь української мови*, за ред. Б. Грінченка, т. I–IV, Київ 1996–1997.
- Даль В., *Толковый словарь живаго великорусского языка*, т. I–IV, Москва 1981–1982.
- Дзедзелівський Й., Ганудель З., *Словник української мови Я. Ф. Головацького* [в:] „Науковий збірник Музею української культури в Свиднику”, т. 10, Пряшів 1982.
- ESBM – *Этымалагічны слоўнік беларускай мовы*, за ред. В.У. Мартынаўа, Мінск 1978– .
- ESSJ – *Этимологический словарь славянских языков. Праславянский лексический фонд*, под ред. О. Трубочева, Москва 1974–.
- ESUM – *Етимологічний словник української мови*, за ред. О. Мельничука та ін., т. 1–6, Київ 1982– 2012.
- Керча І., *Словник русько-русинський*, т. I–II, Ужгород 2012.
- Негрнич М., *Скарби гуцульського говору: Березови*, Львів 2008.
- Німчук В., *Пам'яо Беринда і його „Лексіконь славеноросскій и имень тлькованіє”* <http://litopys.org.ua/berlex/be01.htm> [26.04.2017].
- Onyszkewycz – Онишкевич М., *Словник бойківських говірок*, т. I–II, Київ 1984.
- SRJ – *Словарь русского языка XI–XVII вв.*, под ред. С. Бархударова, вып. I, Москва 1975.
- SRNG – *Словарь русских народных говоров*, вып. II, Москва 1966.
- Словник української мови*, за ред. А. Бурячка та ін., т. I–XI, Київ 1970–1980.
- Словник української мови XVI – першої половини XVII ст.*, за ред. Д. Гринчишина та ін., Львів 1994–.
- Словничок з творів Івана Франка*, <https://zbruc.eu/node/26093> [26.04.2017].
- Современный толковый словарь русского языка*, под ред. Т. Ефремовой <http://dic.academic.ru/dic.nsf/efremova/141419> [26.04.2017].
- Турчин Є., *Словник села Тилич на Лемківщині*, Львів 2011.
- Vasmer – Фасмер М., *Этимологический словарь русского языка*, т. I–IV, Москва 1986–1987.

Artykuł otwiera serię planowanych publikacji, w których autorzy przedstawiają rzadkie, dialektalne, niekiedy archaiczne jednostki leksykalne wyekscerpowane z niedawno uporządkowanych i wydanych drukiem słowników ułożonych przez Iwana Wahylewycza. W dwóch wariantach *Idyotykonu* i w *Słowniku języka południowo-ruskiego* udało się wyszukać około 700 leksemów, które albo zostały pominięte w słowniku etymologicznym języka ukraińskiego, albo wymagają szerszego komentarza leksykologicznego. W niniejszej publikacji omówiono 32 wyrazy, które zaczynają się na litery A–B.

Słowa kluczowe: leksykologia, leksykografia ukraińska, dialektologia ukraińska, historia języka ukraińskiego, etymologia, zapożyczenia, Iwan Wahylewycz.

UKRAINIAN VOCABULARY FROM IVAN VAHYLEVYCH'S COLLECTION

The article opens a series of planned publications, in which the authors present rare, dialectical, sometimes archaic lexical units extracted from the recently published dictionaries by Ivan Vahylevych. In two variants of *Idyotykon* and in the *Dictionary of the South-Ruthenian Language* they managed to search for about 700 lexical items, which either were omitted in the Etymological Dictionary of Ukrainian Language, or require more detailed lexicological commentary. 32 words start with A-B are discussed in the article.

Key words: lexicology, Ukrainian lexicography, Ukrainian dialectology, history of the Ukrainian language, etymology, loanwords, Ivan Vahylevych.

zgłoszenie artykułu: 30.06.2017 r.

przyjęcie artykułu do druku: 10.01.2018 r.